https://doi.org/10.59295/sum4(204)2026_19

DIMENSIUNI COMPLEMENTARE ALE EXISTENȚEI UMANE ÎN GÂNDIREA LUI LUCIAN BLAGA ȘI A LUI MIRCEA ELIADE

Diana MOGA,
Universitatea de Stat din Moldova

În articolul de față sunt analizate concepțiile filosofice ale lui Lucian Blaga și Mircea Eliade, accentul fiind pus pe ideile și concluziile lor potrivit cărora existența umană și experiența spirituală nu pot fi reduse la o singură dimensiune, ci se structurează prin tensiuni și raporturi fundamentale între diferite planuri ale realității. Filosofia culturii la L. Blaga și istoria religiilor la M. Eliade oferă repere esențiale pentru înțelegerea acestei complexități. Studiul evidențiază pluralitatea dimensiunilor constitutive ale ființei umane în viziunea celor doi gânditori, punând în lumină convergențele și caracterul complementar al perspectivelor lor filosofice. Sunt puse în valoare critica reducționismului modern, necesitatea unei perspective integratoare asupra omului și importanța simbolurilor, miturilor și a interacțiunii dintre religiozitate și experiența umană. De asemenea, pentru L. Blaga și M. Eliade religiozitatea nu este doar ceva teoretic, ci are numeroase efecte practice asupra condiției umane: oferă stabilitate psihologică și sens existențial; permite conectarea la valorile universale, diminuând alienarea și stresul modern, favorizează autocunoașterea și armonizarea.

Cuvinte-cheie: *existență umană, experiență spirituală, religiozitate, mister, sacru și profan, mit, simbol, complementaritate.*

COMPLEMENTARY DIMENSIONS OF HUMAN EXISTENCE IN THE THOUGHT OF LUCIAN BLAGA AND MIRCEA ELIADE

This article analyzes the philosophical conceptions of Lucian Blaga and Mircea Eliade, with the emphasis on their ideas and conclusions according to which human existence and spiritual experience cannot be reduced to a single dimension, but are structured through fundamental tensions and complementarities. The philosophy of culture of L. Blaga and the history of religions of M. Eliade are particularly important for exploring this complexity. The study highlights the plurality of the constitutive dimensions of human existence in the thought of Lucian Blaga and Mircea Eliade, emphasizing the complementarity of their philosophical conceptions. It underscores their critique of modern reductionism, the need for an integrative perspective on the human being, and the significance of symbols, myths, and the interaction between religiosity and human experience. Also, for L. Blaga and M. Eliade, religiosity is not just something theoretical, but has numerous practical effects on the human condition: it offers psychological stability and existential meaning; allows connection to universal values, diminishing alienation and modern stress, favors self-knowledge and harmonization of personal experiences with collective ones.

Keywords: *human existence, spiritual experience, religiosity, mystery, sacred and profane, myth, symbol, complementarity.*

Introducere

Problema existenței umane și experienței spirituale a constituit una dintre temele centrale ale reflecției filosofice și culturale a secolului XX-lea. Crizele istorice, științifice și spirituale ale modernității au pus sub semnul întrebării modelul clasic al omului și condiției sale, definit preponderent prin rațiune și progres. În acest context, apare necesitatea unei viziuni integratoare, care să recunoască pluralitatea dimensiunilor constitutive ale ființei umane. Lucian Blaga și Mircea Eliade se încadrează în această direcție de gândire și analiză, propunând concepții în care existența umană și experiența spirituală nu sunt reductibile la o singură dimensiune, ci se structurează prin tensiuni și complementarități fundamentale. Filosofia culturii la L. Blaga și istoria religiilor la M. Eliade devin instrumente privilegiate pentru explorarea acestei complexități. Un punct de convergență esențial între L. Blaga și M. Eliade îl constituie conceperea omului ca ființă simbolică. Atât filosofia blagiană, cât și filosofia eliadiană susțin ideea că omul își construiește lumea prin simboluri, mituri și structuri de sens care depășesc nivelul strict rațional.

Pentru L. Blaga, simbolul este expresia încercării umane de a se apropia de misterul existenței, fără a-l anula. Pentru M. Eliade, simbolul este mediul prin care sacrul se manifestă în lume, oferind orientare și sens vieții umane în raport cu profanul. În ambele cazuri, simbolul funcționează ca punte între planul vizibil și cel invizibil al realității. În acest articol analizăm relația dintre existența umană și experiența religioasă, așa cum sunt acestea conceptualizate și explorate în filosofia lui Lucian Blaga și Mircea Eliade. De asemenea, este evidențiată complementaritatea dintre experiența personală și valorile universale, evidențiind perspectivele distinctive ale lui L. Blaga asupra misterului cunoașterii și ale lui M. Eliade asupra sacralității timpului și a miturilor. În contextul crizei modernității și al desacralizării lumii, acești doi filosofi propun modele alternative de înțelegere a omului în ansamblul existenței proprii, bazate pe simbol, transcendență și creație culturală.

Metode şi materiale aplicate

Prezenta cercetare are un caracter teoretico-filosofic și interdisciplinar, fiind orientată spre analiza filosofiei culturii, antropologiei filosofice și istoriei religiilor. Studiul urmărește **analiza comparativă** a concepțiilor lui Lucian Blaga și Mircea Eliade privind existența umană, cu accent asupra conceptelor de mister, sacru, simbol, mit și experiență religioasă. Studiul are la bază lucrările fundamentale ale celor doi filosofi, completat de literatura critică de specialitate și de contribuțiile unor autori precum Ernst Cassirer, Roger Caillois, Adrian Marino și Marta Petreu, utilizate pentru contextualizarea și aprofundarea cadrului teoretic. **Metodologia cercetării** îmbină mai multe metode complementare. Analiza conceptuală a fost utilizată pentru identificarea și examinarea principalelor concepte filosofice – mister, cunoaștere, Marele Anonim, sacru, profan, mit și simbol – și pentru evidențierea rolului acestora în interpretarea condiției umane. **Metoda hermeneutică** a constituit instrumentul principal de interpretare a principalelor idei relevante studiului, facilitând înțelegerea semnificațiilor filosofice și religioase ale conceptelor analizate și integrarea acestora în contextul existențial actual. Aplicarea **metodei comparative** a contribuit la evidențierea convergențelor și diferențelor dintre viziunile lui Lucian Blaga și Mircea Eliade, evidențiind caracterul complementar al perspectivelor lor asupra existenței umane. În completare, sinteza și generalizarea teoretică au fost utilizate pentru integrarea rezultatelor într-un cadru interpretativ unitar, care evidențiază relația dintre existența umană, cultură și experiența spirituală. Aplicarea integrată a acestor metode a permis formularea unei perspective coerente asupra temei investigate și susținerea concluziei că filosofia lui Lucian Blaga și Mircea Eliade oferă un model complementar de înțelegere a condiției umane, în care dimensiunile rațională, simbolică și spirituală se află într-o permanentă relație de interdependență.

Rezultate obţinute şi discuţii

Examinarea comparativă a evidențiat că filosofia lui Lucian Blaga și Mircea Eliade oferă perspective complementare asupra existenței umane, prin valorificarea conceptelor de mister, sacru, simbol și mit. Analiza comparativă a demonstrat atât convergențe, cât și diferențe între viziunile celor doi autori, subliniind rolul culturii și al experienței spirituale în înțelegerea condiției umane. Aplicarea metodelor de analiză conceptuală, hermeneutică și comparativă a permis interpretarea coerentă a principalelor concepte filosofice și integrarea acestora într-un cadru teoretic unitar. Rezultatele cercetării susțin concluzia că dimensiunile rațională, simbolică și spirituală sunt interdependente și contribuie la o înțelegere complexă a existenței umane.

Pluralitatea dimensiunilor constitutive ale ființei umane

Existența umană și sensul vieții au fost întotdeauna teme centrale în filosofia și religia universală. În filosofia românească, aceste două personalități marcante – Lucian Blaga și Mircea Eliade – au oferit perspective originale asupra interacțiunii dintre religiozitate și experiențele umane. L. Blaga explorează dimensiunea metafizică și culturală a cunoașterii, în timp ce M. Eliade investighează structura sacrului în istoria religiei și în mitologie. Obiectivul acestui articol este de a analiza complementaritatea existenței umane și experiențelor spirituale în viziunea celor doi gânditori, evidențiind modul în care religiozitatea contribuie la

aprofundarea existenței și la îmbunătățirea calității vieții, dat fiind că religia nu este doar un set de credințe, ci un factor de structurare a experienței umane și de organizare a vieții colective.

Lucian Blaga concepe religiozitatea ca un mecanism cultural și spiritual prin care omul explorează misterul existenței. „Cunoașterea este condamnată de a nu avea nici o posibilitate de „transcendere”, iar religia îl depășește prin contactul cu transcendentul”, menționa el [3, p. 406]. În centrul gândirii lui Lucian Blaga se află conceptul de mister, înțeles nu ca limită accidentală a cunoașterii, ci ca structură fundamentală a existenței. Universul este, în esența sa, misterios, iar omul este condamnat ontologic să nu-l poată epuiza prin cunoaștere rațională. ,,Omul, din chiar clipa când i s-a declarat „omenia”, a bănuit cu prisosință că imediatul nu este locul său, planul şi cuibul chemării sale. Cert e că, în toate timpurile, chiar în cele mai nesigure, omul s-a situat singur sub constelații invizibile, încercând să vadă dincolo de imediat, dincolo – nu în sensul dimensiunilor spațiale şi temporale ale acestui imediat, ci într-un sens mai adânc” [1, p. 175]. Această perspectivă conferă existenței umane o dimensiune tragică, dar totodată creatoare. Omul trăiește între dorința de a cunoaște și imposibilitatea de a cunoaște misterul total, iar această tensiune devine sursă de cultură. ,,Din motive de echilibru cosmic, şi poate pentru ca omul să fie menţinut în necurmată stare creatoare, în orice caz, în avantajul existenței şi al omului, acestuia i se refuză însă, pe calea unei cenzuri transcendente, impuse structural cunoaşterii, posibilitatea de a cuprinde în chip pozitiv şi absolut misterele lumii. Această deficiență umană nu rezultă dintr-o simplă neputinţă firească a omului, ci ea are un rost într-o finalitate transcendentă, un tâlc metafizic, prin ceea ce aşa-zisa deficiență încetează de a fi deficenţă, devenind noimă. Excluderea omului de la cunoaşterea absolută rezultă dintr-o cenzură transcendentă, şi trebuie interpretată ca expresie a unei măsuri de apărare a rosturilor existenţei în genere” [1, p. 178].

Omul vrea să cunoască misterul, dar Marele Anonim îl protejează, menținând echilibrul cosmic. De aici apare tensiunea dintre: cunoașterea paradisiacă - rațională, științifică și cunoașterea luciferică - intuitivă, poetică. Marele Anonim creează universul, dar instituie și o cenzură transcendentă asupra cunoașterii umane. Scopul acestei cenzuri este conservarea misterului cosmic. În această ordine de idei se înscriu și ideile filosofului german Ernst Cassirer, care, în lucrarea *Eseu despre om* menționa*:* ,,Dar restricțiile impuse libertăţii individuale excesive care se datorează respectului pentru o forță cunoscută și binevoitoare aliată omului, oricât de banale şi absurde ne pot apărea în detaliile lor, conțin în ele principiile germinative ale progresului social și ale ordinii morale” [5, p. 125].

Lucian Blaga pledează pentru ideea că omul nu poate cunoaște totul doar prin rațiune. Conceptul său de „mister cosmic” reprezintă limitele experienței umane și dorința de transcendență. Pentru L. Blaga, experiența religioasă este o experiență estetică și spirituală, care permite individului să perceapă armonia universului și să-și situeze existența într-un sens mai larg. ,,Cu alte cuvinte, omul este animal metaforizant, creator de civilizaţie şi cultură. Este ancorat, datorită nevoii sale de cunoaștere absolută, într-un orizont al necunoscutului, proiectează, tot dintr-o necesitate de dezvăluire a celor ascunse încă, fantastice mituri și utilizează o gândire în care tendințele magice sunt prezente alături de cele mitice, înglobate, bineînțels, în inteligența lui „analitică” şi „constructivă” ce-i este caracteristică. Știința, creaţia artistică, religia, filosofia sunt urmarea unor „categorii sau factori „stilistici”, care determină anume forme, în timp şi loc, colective sau individuale, încercând prin metaforă să dezlege anumite lucruri deocamdată necunoscute şi ascunse” – menționa filosoful [2, p. 11]. Marta Petreu, în lucrarea sa, *Filosofia lui Blaga,* accentuează ca merit incontestabil faptul că „de la Blaga ne inspirăm în descifrarea inconștientului uman: ne dăm seama că există manifestări și funcții ale omului, cum ar fi ,,sufletul”, sentimentele, memoria, inteligența, imaginația etc...” [12, p. 215].

Pentru Mircea Eliade, religiozitatea reprezintă experiența sacrului, prin care omul își organizează timpul și existența prin intermediul mitului și al ritualului, înțelese ca modele exemplare de viață. Mitul nu este o simplă ficțiune, ci o narațiune fondatoare a originilor, care orientează comportamentul uman și conferă sens existenței. ,,Ceea ce înseamnă că mitul implică o rupere de Timp şi de lumea înconjurătoare, că realizează o deschidere către *Marele Timp*, către *Timpul sacru*. Prin simplul fapt că ascultă un mit, omul îşi uită condiţia profană – „situaţia istorică”, cum se obişnuieşte să se spună astăzi” [8, p. 71-72].

Prin mit, omul se conectează la un *timp sacru;* Sacrul oferă sens și ordine existenței. ,,Lumea este înte-

meiată de fapt prin izbucnirea sacrului, istorisită de mit. Fiecare mit arată cum anume o realitate a ajuns să existe, fie că este vorba de realitatea totală, Cosmosul, ori de o parte a acesteia - o insulă, o specie vegetală, o instituţie umană. Când se arată cum anume au ajuns lucrurile să existe, se oferă şi o explicaţie a acestei existenţe, precum şi un răspuns, indirect, la o altă întrebare: de ce există aceste lucruri? Acest „de ce" este întotdeauna legat de „cum", pentru că atunci când se arată cum a luat naştere un lucru, se înfăţişează şi izbucnirea în Lume a sacrului, cauză ultimă a oricărei existenţe reale", explica M. Eliade [9, p. 57].

Ernst Cassirer consideră că omul trăiește într-un univers simbolic, alcătuit din limbaj, mit, artă și religie, prin intermediul cărora percepe și interpretează realitatea: „Omul nu se poate sustrage propriei împliniri. El nu poate decât să adopte condiţiile propriei vieţi. Omul nu mai trăieşte într-un univers pur fizic, el trăieşte într-un univers simbolic. Limbajul, mitul, arta şi religia sunt părţi ale acestui univers. Ele sunt firele diferite care ţes rețeaua simbolică, țesătura încălcită a experienței umane. Întregul progres uman în gândire şi experiență speculează asupra acestei reţele și o întăreşte" [5, p. 31]. Această perspectivă completează concepțiile lui Blaga și Eliade, întrucât evidențiază faptul că existența umană este mediată de simboluri și structuri culturale, iar experiența religioasă constituie una dintre formele fundamentale prin care omul conferă sens lumii. Așadar, conform lui E. Cassirer, rațiunea nu este termenul potrivit pentru a defini existența umană, ci forme simbolice unificate printr-un principiu comun, ce exprimă condiția umană: gândirea simbolică și comportamentul simbolic sunt printre cele mai caracteristice trăsături universale.

Mircea Eliade consideră că mitul este o realitate culturală extrem de complexă şi poate fi abordată şi interpretată din perspective multiple și complementare. În lucrarea sa, *Aspecte ale mitului*, acesta formulează următoarele reflecții asupra naturii și semnificației mitului: „într-adevăr, acest cuvânt e folosit azi atât în sensul de „ficţiune" sau de „iluzie", cât şi în sensul familiar mai ales etnologilor, sociologilor şi istoricilor religiilor, de tradiţie sacră, revelaţie primordială, model exemplar" [6, p. 1-2]. Aflându-se în fața unei alegeri, Eliade se pronunță pentru definiția care i se pare „cea mai puţin imperfectă, dat fiind că este cea mai largă...: mitul povesteşte o istorie sacră; el relatează un eveniment care a avut loc în timpul primordial, timpul fabulos al „începuturilor" [6, p. 5-6].

Pentru Mircea Eliade, existența umană se structurează în jurul opoziției fundamentale dintre sacru și profan. Referindu-se la semnificația acestor concepte, filosoful afirma că: „Omul societăţilor arhaice tinde să trăiască în sacru sau în preajma obiectelor consacrate cât mai mult timp. Tendinţa este lesne de înţeles: pentru „primitivi", ca şi pentru omul tuturor societăţilor premoderne, sacrul înseamnă putere şi, în cele din urmă, realitate. Sacrul este saturat de fiinţă. Puterea sacră înseamnă deopotrivă realitate, perenitate şi eficienţă", accentuând că dorinţa omului religios de a fi, de a face parte din realitate, de a se simţi saturat de putere este „cât se poate de firească" [9, p. 11].

Comparând condiția omului modern cu condiția omului tradițional – *homo religiosus* - M. Eliade menționa că omul tradițional nu trăiește într-un univers omogen, ci într-un spațiu ierarhizat, în care sacrul conferă realitate deplină lucrurilor și faptelor. Sacrul nu este o simplă credință, ci o dimensiune constitutivă a existenței, modelează comportamente, instituții și forme culturale. Mircea Eliade exemplifică această concepție prin comparația dintre vânătorii nomazi și agricultorii sedentari, arătând că, deși se deosebesc prin modul lor de viață, cele două categorii prezintă convergențe comportamentale fundamentale, în special cel al lui *homo religiosus*, deoarece „şi unii şi alţii trăiesc într-un Cosmos sacralizat, fac parte dintr-o sacralitate cosmică, manifestată atât în lumea animală, cât şi în lumea vegetală". M. Eliade accentuează că anume aceste asemănări asigură temeinicia comparaţiilor între fapte religioase aparţinând unor culturi diferite, iar, pe de altă parte, prin aceasta și se deosebesc situaţiile lor existenţiale de acelea ale omului societăţilor moderne – „care trăieşte într-un Cosmos desacralizat" [9, p. 14].

O perspectivă similară asupra dimensiunii religioase a existenței umane este formulată și de sociologul francez Roger Caillois în lucrarea sa, *Omul și sacrul*, unde afirma: „Oricât de evoluată, oricât de frustă ne-o imaginăm, religia implică recunoașterea acestei forțe de care omul trebuie să țină seamă. Tot ce i se pare a fi receptacul al ei i se înfăţişează ca sacru, redutabil, preţios. Dimpotrivă, privește tot ce este lipsit de ea ca inofensiv, de bună seamă, dar și ca neputincios şi fără de atracţie. Profanul nu poate fi decât dispreţuit, pe când sacrul dispune, pentru a atrage, de un fel de dar al fascinaţiei" [4, p. 22-23].

Așadar, prin mit, omul se conectează la un timp și spațiu sacru, diferit de timpul și spațiul profan, reușind astfel să depășească limitele existenței profane. M. Eliade explică această concepție în lucrarea sa *Tratat de istorie a religiilor* și *Mitul eternei reîntoarceri*, prin necesitatea asigurării realității și duratei unei construcţii, când, în prealabil, se repetă actul divin al construcţiei exemplare: „Creaţia lumilor şi a omului: „realitatea” locului se obţine prin consacrarea terenului, adică prin transformarea sa într-un „Centru”, apoi validitatea actului construcţiei este confirmată prin repetarea sacrificiului divin. „Prin paradoxul ritului, orice spaţiu consacrat coincide cu Centrul Lumii, tot aşa cum timpul unui ritual oarecare coincide cu timpul mitic al „începutului”.

Prin repetarea actului cosmogonic, timpul concret în care se efectuează construcţia este proiectat în timpul mitic, *in illo tempore*, când a avut loc întemeierea Lumii. Astfel au fost asigurate realitatea şi durata unei construcţii, nu numai prin transformarea spaţiului profan într-un spaţiu transcendent („Centrul”), dar şi prin transformarea timpului concret în timp mitic” [10, p. 26].

Fără îndoială, menționa M. Eliade, nu există fenomen religios „pur”, nu există fenomen care să fie în chip absolut şi exclusiv religios, deoarece religia este „un fenomen uman” și, deci, ea este şi fenomen social, şi fenomen lingvistic, şi fenomen economic.

Totodată, atenționa M. Eliade, „un fenomen religios nu se va dezvălui ca atare decât considerat în propria sa modalitate, adică studiat la scară religioasă. A voi să delimitezi acest fenomen prin fiziologie, psihologie, sociologie, economie, lingvistică, artă etc. înseamnă a-l trăda; înseamnă a lăsa să scape tocmai ceea ce este unic şi ireductibil în el, anume caracterul său sacru [7, p. 15].

Astfel, religiozitatea devine un instrument de aprofundare a existenței umane, un liant între experiența individuală și cea colectivă, între timpul profan și cel sacru. Criticul și teoreticianul literar român Adrian Marino, în lucrarea sa *Hermeneutica lui Mircea Eliade*, menționează că studiul aprofundat al culturii, al miturilor, al simbolurilor și al religiilor, în special al celor arhaice și orientale, nu reprezintă doar un demers teoretic, ci și un proces de transformare a celui care cercetează aceste domenii. Astfel, cunoașterea devine interioară, vie, autentică. Inspirându-se de la Mircea Eliade, A. Marino vorbește despre formarea unui „om nou”: mai autentic, mai complet spiritual, conștient de arhetipuri, mituri și structuri universale ale umanității. Acest om nu doar analizează culturile vechi, ci le retrăiește interior, integrându-le în propria identitate. A. Marino critică limita europeană locală provincială și propune depășirea ei printr-o perspectivă universală, deschisă spre spiritualitatea arhaică, tradițiile orientale, modelele non-clasice, o „nouă Renaștere”, o nouă formă de umanism, un anumit tip de „om nou”, însă fără a se baza pe antichitatea greco-romană ci pe izvoare spirituale primitive și orientale:

Idei similare se regăsesc și în gândirea lui Mircea Eliade, care susține posibilitatea formării unui „om mai autentic și mai complet”, care – în contact cu toate aceste noi realități spirituale și prin studiul lor – devine capabil nu numai să descopere comportamente arhaice, primitive sau exotice, dar să dobândească și conștiința întregii bogății spirituale implicate în astfel de comportamente. Grație descoperirii arhetipurilor și prin „retrăirea” lor, individul se poate realiza ca ființă integrală, universal. O astfel de cunoaștere totală, bazată pe spiritualitatea arhaică, pe tradițiile orientale, pe noi surse, care un timp au fost „părăsite sau uitate”, este capabilă să recunoască și să instituie o nouă demnitate umană, o înțelegere mai adâncă a omului și a situației sale în lume, și această perspectivă mult mai vastă, cu adevărat universală este numită de Mircea Eliade un „nou umanism” [11, p. 392].

Manifestări ale complementarității viziunilor lui Lucian Blaga și Mircea Eliade

Analizând concepțiile filosofice ale lui L. Blaga și M. Eliade, identificăm un șir de convergențe importante. Astfel, ambii critică reducționismul modern și afirmă necesitatea unei viziuni integratoare asupra omului, valorizează simbolul și mitul, critică modernitatea desacralizată și manifestă un interes constant pentru dimensiunea spirituală a culturii. O diferență semnificativă se evidențiază în metodologia abordării, deoarece L. Blaga operează într-un cadru metafizic și filosofic al culturii, în timp ce M. Eliade adoptă o perspectivă antropologică și istorică asupra fenomenului religios.

Dialogul dintre viziunile lui Lucian Blaga și Mircea Eliade permite o înțelegere mai profundă a condiției umane. Din perspectiva abordării filosofice, L.Blaga propune o viziune individuală și metafizică asupra

existenței umane și experiențelor religioase, concentrate asupra misterului ca dimensiune fundamentală a ființei. La rândul său, M. Eliade adoptă o perspectivă colectivă – antropologică și istorică, analizând experiența umană prin raportare la sacrul care structurează viața și cultura. Cele două perspective conturează o viziune potrivit căreia existența umană și experiența spirituală se manifestă simultan în plan personal, colectiv și cultural. În ceea ce privește funcția demersului intelectual, L. Blaga urmărește explorarea misterului existențial, fără intenția de a-l epuiza prin cunoaștere rațională. M. Eliade, pe de altă parte, evidențiază rolul sacrului în structurarea vieții umane prin mit și ritual. Întrepătrunderea ideilor celor doi filosofi constă în faptul că religiozitatea contribuie la aprofundarea înțelegerii condiției umane și a sensului vieții.

Rațiunea nu este negată de L. Blaga, ci limitată, în timp ce la M. Eliade aceasta este completată de experiența sacrului. În ambele concepții, existența umană presupune coexistența rațiunii cu ceea ce o depășește. Instrumentele prin care acești gânditori români analizează relația omului cu transcendența diferă, dar converg semantic. L. Blaga valorifică simbolul, arta și cultura ca mijloace de exprimare a misterului, în timp ce M. Eliade se concentrează asupra ritualului, mitului și simbolului religios. Ambele perspective subliniază rolul fundamental al experienței religioase în configurarea existenței umane.

Relația dintre individual și universal reprezintă un alt punct de complementaritate. Atât misterul blagian, cât și sacrul eliadian funcționează ca principii universale, dar sunt trăite și asumate la nivel individual. Această tensiune dintre singular și universal constituie o dimensiune esențială a existenței umane.

Merită accentuat faptul că, pentru Lucian Blaga și Mircea Eliade, religiozitatea nu reprezintă doar o dimensiune teoretică, ci are numeroase efecte practice asupra condiției umane: oferă stabilitate psihologică și sens existențial; permite conectarea la valorile universale, diminuând alienarea și stresul modern; favorizează autocunoașterea și armonizarea experiențelor personale cu cele colective etc., ceea ce ne convinge că religiozitatea are rol esențial, cu multiple funcții în viața omului,

Concluzii

Analiza comparativă a concepțiilor lui Lucian Blaga și Mircea Eliade evidențiază faptul că existența umană nu poate fi înțeleasă exclusiv prin raportare la dimensiunea rațională, ci presupune integrarea dimensiunilor simbolice, spirituale și culturale. Deși pornesc de la perspective metodologice diferite, cei doi filosofi converg în afirmarea rolului esențial al misterului, sacrului, mitului precum și rolul simbolului în configurarea condiției umane și în atribuirea sensului existenței.

Cercetarea demonstrează că filosofia lui Lucian Blaga și istoria religiilor elaborată de Mircea Eliade sunt complementare, oferind un model integrator de interpretare a omului și a raportului său cu transcendența. Blaga fundamentează metafizic limitele și posibilitățile cunoașterii, iar Eliade evidențiază funcția experienței religioase în structurarea vieții individuale și colective. Prin această complementaritate, cei doi filosofi contribuie la depășirea perspectivelor reducționiste asupra existenței umane și propun un nou orizont de înțelegere a condiției umane, relevant fiind în contextul provocărilor societății contemporane.

Bibliografie:

1. BLAGA, L. *Trilogia culturii. Orizont şi stil. Cuvânt înainte de Dumitru Ghise.* București: Editura pentru Literatură Universală, 1969. 194 p. ISBN: 973-28-0530-7.
2. BLAGA, L. *Aspecte antropologice*. Cluj-Napoca: Editura Facla, 1976. 212 p.
3. BLAGA, L. *Trilogia cunoașterii.* București: Editura Humanitas, 2013. 649 p. ISBN 978-973-50-3575-4.
4. CAILLOIS, R. *Omul şi sacrul. Traducere din limba franceză de Dan Petrescu*. Editura: Nemira, 1997. 212 p.
5. CASSIRER, E. *Eseu despre Om. O introducere în filosofia culturii umane.* Traducere de Constantin Cosman. București: Editura Humanitas, 1994. 135 p. ISBN 973-28-0473-4.
6. ELIADE, M. *Aspecte ale mitului.* București: Editura Univers, 1978.106 p.
7. ELIADE, M. *Tratat de istorie a religiilor*. București: Editura Humanitas, 1992. 15 p. ISBN 973-28-055570-6.
8. ELIADE, M. *Imagini şi simboluri. Eseu despre simbolismul magico-religios.* Traducere de Alexandra Beldescu. București: Editura Humanitas, 1994. 222 p. ISBN 973-28-0480-7.
9. ELIADE, M. *Sacrul şi profanul.* București: Editura Humanitas, 1995. 187 p. ISBN 973-28-0598-6.

10. ELIADE, M. *Mitul eternei reîntoarceri. Arhetipuri și repetare. Traducere de Maria Ivănescu și Cezar Ivănescu.* București: Editura Univers Enciclopedic, 1999. 158 p.
11. MARINO, A. *Hermeneutica lui Mircea Eliade.* Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1980. 479 p.
12. PETREU, M. Filosofia *lui Blaga.* Iași: Editura Polirom, 2024. 608 p. ISBN 978-973-46-9893-6.

Date despre autor:
***Diana MOGA**,* Studentă-doctorandă, Școala Doctorală Științe Umaniste și ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova.
ORCID: 0000-0001-8455-8797
E-mail: diana.moga@mail.ru

Prezentat: 01.03.2026
Recenzat: 11.05.2026
Acceptat spre publicare: 20.05.2026